

Capítol 1 . Atrapats per l'Instant

I de cop
només em va quedar el seu olor
i per molt poc temps,
res més,
i per sempre més.

Força més enllà de la meitat d'aquest volum, i si encara persevereu en la seva lectura, trobareu exactament aquest paràgraf: “Mai hagués pensat, al començar a escriure aquestes línies, que em trobés a mig camí amb aquesta barbàrie o en quelcom similar. El que no deixa de ser sorprenent perquè problemes de possibles confrontacions bèl·liques hi són, i riscos com els de la pandèmia o crisis similars també. Però pel que sembla, els humans som extraòrdinàriament optimistes i per això ens equivoquem tant sovint en les nostres previsions. Eagleman diu que com més optimistes més errors però també més feliços. Ara bé, quan arriba l'etzibada el sofriment es terrible. I tot això ho deia pel esfereïdor sorgiment de la pandèmia de la Covid 19, que encara no ha acabat del tot i que tants sofriments ens ha dut als humans.

Doncs bé, he retardat uns mesos el repàs i finalització d'aquesta obra, per temes personals, i resulta que això ha provocat que tingués que al·ludir un altre fet encara molt més terrible, cruel i en cap cas imaginable -tot i que ben factible- en la meva ment. Forçosament el tinc d'introduir igualment. La invasió d'Ucraïna. Tots plegats, repetim errades al llarg de la història.

Una guerra absurda -de fet totes ho són- però aquesta supera l'imaginable, de masculinitat tòxica, plena d'espifiades dels seus instigadors que de manera ridícula és creuen infal·libles. Envoltats sempre de cap-grossos que tenen com a única

tasca diària assentir repetidament quan el dèspota, que aquells posseeixen dins, defineix algun pla esbojarrat. I clar, esponjar conjuntament totes les *Fakes News* que la seva malaltissa imaginació pot assimilar. Segons la *Royal United Services Institute (RUSI)* Rússia dispara cada dia 50.000 bales és a dir l'equivalent a un milió i mig de bales al mes. Per matar! Cal seguir parlant-ne més aquí?

Ha estat a més, un cop molt baix a la democràcia i a l'estat de dret. I molt en especial provoca un doll d'immens dolor i patiment a tots el ucraïnesos i a tots els que ens sentim part d'aquest mon global. A més clar, del perill que comporta d'una conflagració mundial i de l'armament nuclear que la voreja. De fet ja ho és un conflicte mundial, en el sentit de que afecta a tot el món d'una manera o altra. Igual que suposa un conflicte ben clar entre democràcia i autoritarisme i del perllongament del sentiment de por que cada cop, i per diferents raons, ens va emboirant més i més.

En aquest aparat que he titulat evidències, i com he avançat abans, és com el coixí en que descansa tot. La genètica, les costums, la cultura i els sentiments. i com tots ells ens determinen. I per altre banda, l'instant i com aquest ens atrapa ben sovint, per decisions que prenem en dècimes de segon o per successos que tenen lloc en aquest minúscul espai de temps, però que ens involucren extraordinàriament.

I d'alguna manera la invasió d'Ucraïna que reflecteix tot l'anterior, implica que repetim fets i errades de manera continua. Barbaritats que podien semblar foragitades d'Europa, persisteixen un altre cop damunt nostre. I no hem hagut d'esperar tant per la seva reparació. Els fills i nets d'aquells que ho varen provocar i patir, repeteixen ara la mateixa experiència. El mateix despotisme i crueltat i el mateix sofriment i desesperació. Son aquests gens immortals, costums, fracassos culturals i instants que en determinen sense, pel que es veu, cap manera d'evitar-ho. Formen part intrínseca de nosaltres.

Uns fan el mal i altres el pateixen. I, atenció, son immortals.

La genètica immortal ens determina al igual que l'instant. En un mínuscul instant és canvien milions de vides i en un imperceptible moment es perd la vida. Així és, Milers de morts, destrucció de infraestructures, escoles teatres, llars, més de sis milions de persones foragitades del seu país, de les seves llars, la majoria dones joves i els seus fills, que cal afegir a totes les altres de Síria, Afganistan, Somàlia, Sudan, R. D. Del Congo, entre d'altres. Molts enterrats entre la pols del camí o entre les onades del mar o el corrents dels rius. La barbàrie de la guerra i la destrucció en la seva màxima expressió. I recordem, tantes altres que hi han hagut, algunes que ens han tocat ben a prop com veurem més enllà d'aquestes línies. i tantes altres que hi ha a arreu del mon. I suposades revolucions i suposats alliberaments, que no son més que cobdícia i violència. I les terribles migracions, exilis o la fam i tants d'altres com els mals governs, guerres civils i destruccions ambientals. En un instant tot pot canviar i si és ben cert que l'instant, en el fons està supeditat a les nostres decisions, aquí em refereixo mes a l'instant més concatenat a l'atzar i a les decisions d'altri, que a les nostres pròpies decisions.

Però encara que tot canvi, passen els instants, els dies, els anys i els segles i de fet persistim igual. I tot i que s'han fet molts avenços, no ho esmenem suficientment i tornem a lliscar-nos cap avall, ara segurament cap l'autoritarisme. En seguirem parlant al llarg d'aquestes pàgines.

Mentre, avui la meva neta m'ha dit que la nena ucraïnesa que acaba d'arribar de la devastació a l'escola, feia tres dies, plorava desconsolada.

Comencem

Les probabilitats que teníem tu i jo de néixer eren absolutament insignificants, perquè la majoria de la potencial gent, ni ha nascut ni mai naixerà. Una majoria que sobrepassa en escriure, als que finalment hem nascut o naixeran. I si tu ets dona, a segons quins indrets, la teva possibilitat de néixer o de subsistir encara seria més baixa, com testimoniarem més enllà. Qui sap quin tipus de personatges transcendentals s'han perdut en aquests recorreguts?

Però, per una simple qüestió de molt ínfimes probabilitats nosaltres dos restem aquí. Bé, tu ben segur. Tot sembla indicar que l'atzar ha sigut molt especial amb nosaltres al donar-nos la vida. Tots dos hem superat quelcom que posseïa una probabilitat baixíssima de succeir, en base a la seva complexitat. I ara podem estar aquí tots dos intercanviant, amb aquestes línies, pensaments i reflexions.

En el meu cas, es va produir aquest trencament de complexitat un 4 de juliol. Aquell va ser una any bixest. Això vol dir que de no ser-ho, hagués nascut el trenta de juny, passant de ser del segon semestre de l'any al primer semestre. I sembla que els nascuts al primer semestre triomfen més a la vida, almenys els esportistes. Clar que això són estadístiques i cal sempre interpretar-les com a tals. Com diu la frase atribuïda per Mark Twain i altres a Disraeli -l'ex primer ministre britànic nascut, per cert, una família jueva sefardita- per tant expulsats de Sefarad, en hebreu modern Espanya; i jo sempre explicava als meus estudiants, hi ha tres classes de mentides: les mentides, les maleïdes mentides i les estadístiques. Les estadístiques són molt importants, però és fonamental entendre-les bé i que la seva interpretació sigui acurada. I el meu cas n'és un exemple doncs, un dia determina quelcom? Bé, a vegades sí, però estadísticament, en aquesta ocasió, penso que no.

Aquell any, va començar en dijous i jo vaig néixer a una

clínica de Barcelona un dijous, al voltant de les tres de la matinada. Allà vaig percebre la primera glopada d'aire fred que ens porta a la vida. La meva mare tenia trenta-dos anys i el meu pare trenta-u o sigui que tampoc vaig ser tant agosarat en l'hora d'aparèixer. Tot i l'hora, encara eren ben joves per passar una nit mínimament en blanc. A més l'edat, com ja hem comentat, és quelcom extraordinàriament subjectiu. Ara, vist des de una altre perspectiva i en aquella època, ja es veien força grans per tenir fills. Avui l'òptica o perspectiva ha canviat, i la feina, els estudis, els salaris, entre d'altres, restringeixen el tenir fills i en retarden, i molt, l'edat de ser mares i pares.

En parlarem també sovint de les òptiques, les perspectives en definitiva, de la relativitat de tot. Jo particularment crec que pul·lula una gran relativitat en tot el que passa i fem. Recordo que als primers anys de estar com a professor a la universitat tenia un estudiant, de mes edat que la majoria, molt taxatiu en les seves respostes, i jo sempre li deia, ben sovint, que no tot és blanc o negre. Doncs bé, al cap d'uns anys d'acabar els estudis en va venir a veure amb un llibre a les mans escrit per ell, que duia una dedicatòria manuscrita: "*Al professor Jovell que m'ha ensenyat que hi ha una varietat de matisos entre blanc i negre, quan jo creia tot el contrari*". Va ser un dia molt il·lusionant aquell.

El meus avis, més grans els de part de pare que el de mare, voltaven els setanta anys a la meva infantesa. Tots d'origen empordanès. Per part de mare, el meu avi era metge, seguint tradició familiar i amb destacades creences d'esquerra i republicanes, i la meva àvia, era una abnegada mestressa de casa dedicada a ocupar-se de la llar i de els cinc fills vius que va portar al món. Aspecte natural en aquella època.

I per part de pare, el meu avi era militar, no seguint cap tradició familiar. Tot i que la seva primerenca jubilació anticipada –com a coronel d'artilleria- i els seus coneixements de

piano i d'enginyeria el varen portar a investigar i patentar invents sobre la pianola o piano mecànic als EEUU. I la meva àvia paterna també s'ocupava de la llar feia com l'altre àvia, però amb dos fills, doncs una altre la Lluïsa va morir, amb pocs anys, pobreta! A més, es dedicava de manera amateur a la pintura i ho feia francament bé. Va exposar una pintura a l'Exposició General de Belles Arts de l'Ajuntament de Barcelona el 1894 que conservo jo, amb molta estima, a casa meva.

Les dos àvies eren emmarcades en quelcom que lentament, de fet massa lentament i penós, ha ant desapareixent. Una societat amb asfixiants diferències de gènere, d'una arrogància masculista insuportable. Ara aquets assumptes han canviat, tot i que queda molt per fer encara a la nostra societat i a altres.

La història està plena de dones admirables, que amb lluita, sacrifici, intel·ligència i astúcia han ant transformant el sistema patriarcal que planava sufocant-ment des d'antuvi. I parlant d'astúcia, justament en va fer una demostració palpable la justesa del Tribunal Suprem de USA, Ruth Bader Ginsburg que va morir, llastimosament, fa ben poc.

Aquell va ser un any important per la innovació, doncs es va inventar el transistor de contacte i el segurament el primer videojoc de la historia. I els videojocs, a pesar de que van avançar lentament i amb algun fracàs important al llarg del seu camí, amb el pas del temps han esdevingut un fenomen social, fins el punt que avui dia constitueix la major industria cultural del món amb una facturació al voltant dels 150.000 milions d'euros anuals. De fet soc apassionat de la innovació.

També tingué lloc la proclamació de la independència de l'Estat d'Israel, i un conflicte que pèl que sembla, malauradament, m'acompanya al llarg de la vida.

I ara t'esperem a tu Martina. Ets un regal de la teva mare, segurament preocupada perquè estesi'm molt d'anys amb tu, i tu amb nosaltres. Ja manquen molts pocs dies per coneix-ert, per agafar-te als braços i per acaronar-te. Estic segur tindràs

una vida plena d'amor.

He començat a escriure aquestes reflexions, perquè penso que arriben moments a la vida que cal repensar el que hom fa i recomençar de nou per altres camins i drecceres, mentre ambdós estiguin oberts. Tot i que hàgim assolit certs objectius en alguns aspectes, considerem que tenim que persistir en l'aprenentatge, no quedar aturats, i d'alguna manera romandre en actituds potencials de creixement, i per damunt de tot, ataurar dignes objectius de futur. Estic plenament convençut de que calen sempre objectius. I aquest complex ofici d'escriure que fúrgo, penso assoleix sobradament tot plegat.

Quant de temps és per sempre?

“Alicia: quant de temps és per sempre? Conill blanc: de vegades, només un segon.” LEWIS CARROLL

M'ha envigorit també la coincidència de que el primer d'abril fes vuitanta anys que es va acabar l'anomenada guerra civil d'Espanya. Quelcom que tu Martina estudiaràs com alguna cosa molt antiga, però que els de la meua edat, si bé no la vàrem viure, si que en vàrem patir les seves conseqüències durant anys. Justament els de la nostra malaguanyada joventut.

Amb aquest motiu vaig recordar un escrit, sobre l'exili cap a França en concloure la guerra, d'en Pere Calders, gran escriptor d'aquest país, que diu així:

“Em veig obligat a fugir de tot el que estimo i tinc tanta ràbia i tanta pena que ploro amb els ulls ben secs i no em dol-dria gens morir-me. El Pirineu és ara l'esvoranc del gran esquinç que desfà Catalunya i amb ell la nostra vida. No podria explicar aquesta desolació que ens volta; tots estem una mica malalts per les nits passades al ras en aquestes muntanyes de

neus eternes. Hi ha caravanes de ferits mal curats i amb la carn gangrenada, que s'aguanten drets i caminen perquè els sosté l'obsessió de fugir. He vist dones i criatures mortes a la vora dels camins, de misèria, de fred o de cansament, i cares, milers de cares primes, pàl·lides, amb una resta de voluntat a la mirada, la mica de voluntat que ens resta a tots plegats per a seguir caminant”

Em vaig encoratjar segurament, per la bellesa d'aquesta prosa, per en Pere Calders i perquè ho ha rememorat i llegit, el fragment esmentat, a la radio meravellosament, la Mònica Terribas, una de les principals periodistes d'aquest país. A la Mònica la vaig convidar a fer una conferència quan era Directora General de TV3 a una acte de Cloenda de PMasters a la Universitat Autònoma de Barcelona. Ja en parlarem d'això un altre moment. Es una persona molt amable i amarant la impressió severa i incisiva que pot donar a les seves entrevistes, vaig observar que era una ànima molt afectuosa. La Mònica Terribas i l'altre gran periodista, en Jordi Basté m'han acompanyat, moltíssimes hores, en els meus llargs viatges matiners cap a la UAB. Tinc la gran sort de haver estat sempre, des de bé jove, un apassionat de la radio. La radio t'acompanya sempre d'una manera o altre.

També, la coincidència de que quan vaig començar a estudiar Econòmiques una de les primeres companyes que vaig conèixer va ser la Tessa Calders, filla de l'escriptor i que havia nascut a Mèxic durant l'exili del seu pare. Feia uns anys que va morir en Pere Calders i vaig llegir al diari que ho va fer a un llit a casa de la Tessa. Ara la Tessa, en el camp de la filologia, es professora de la Universitat de Barcelona i una gran especialista en judaisme català, pensament jueu i llengua hebrea.

Recordo també d'aquells primers dies a la Facultat un company que al llarg dels anys ha sigut un personatge molt impor-

tant a Catalunya i creador d'una obra musical i poètica, especialment seguida per mi, en Lluís Llach. I molt crític, com en Pere Calders, amb el militarisme i la guerra.

La descripció de Pere Calders, m'evoca records intensos. I es que retrocedint en el temps, em ve a la memòria una història que m'explicava la meua mare, i més d'una vegada! No hi ha dubte que la guardava ben gravada al pensament i formava part indestriable dels seus sentiments més sentits i profunds.

Anant de Figueres a Palau Saverdera -on va néixer- i a prop de Vilajuïga, amb el cotxe de línia l'any 1939, varen ésser metrallats per una avió. Ella portava al meu cosí gran, en Mateu, que després va ser metge. M'explicava com es precipitaren a baixar de l'autobús esperitats protegint-se al voral de la carretera, i com ella va posar el meu cosí sota seu cos per abrigar de les bales i de la por. La meua mare tenia vint-i-dos anys i el meu cosí cinc anys.

Pensa Martina que si un projectil hagués acabat amb la curta vida de la meua mare ni tu, ni la teua mare ni jo seriem aquí i no cal dir, el mateix amb tota la descendència d'en Mateu si ell hagués estat mort. És impressionant i també sorprenent, com es determina la vida de moltes persones en un instant. Perquè quelcom tant minúscul i imperceptible com un instant —que dit de passada, no se si existeix- té innumerables efectes en la vida d'un grapat d'essers humans. I a vegades pot ser aquell instant, aquell moment,... per sempre. I en el cas que comento, un instant ben absurd, com tants d'altres clar. Perquè quin sentit tenia el metrallament de gent civil, concloent a més ja la guerra?

Parlarem més de l'instant d'aquí poc, però abans deixem fer una reflexió sobre els bombardejos i metrallaments de la zona en aquells dies. No en se el motiu però és quelcom poc conegut per una banda i massa oblidat per l'altre.

Figueres va ser cruelment i persistent bombardejada a finals de gener i principis de febrer de 1939 i es poc conegut

que va ser la ciutat catalana amb més víctimes –després de Barcelona- i destrucció. Estem parlant d'unes 400 morts, multitud de ferits, 560 edificis enderrocats el que suposà una quarta part de la ciutat. El diari francès *L'Humanité* va titular a primera pàgina “Espantosa carnisseria a Figueres”. Això va fer que es parlés de la Guernika catalana recordant l'aterroridor bombardeig d'aquella població d'Euskadi, immortalitzat per Picasso.

Cal tenir present que Figueres va esdevenir una destinació de milers d'exiliats. I els governs català, basc i de la República Espanyola van restar allà abans de l'exili a França. Igualment l'aeròdrom de Vilajuïga va ser un objectiu prioritari en els dies darrers de l'ofensiva, doncs era pràcticament l'únic de l'aviació republicana, que restava operatiu. De fet, el 6 de febrer del 1939 va tenir lloc el darrer combat de la guerra i va ser a l'Empordà. Sis aparells de la legió Còndor -unitat militar integrada per personal de l'exèrcit alemany, creada especialment per operar a la Guerra Civil- van atacar la base aèria per destruir l'aviació republicana. L'aviador republicà Josep Falcó, va protagonitzar el contraatac i va ser el darrer en abatre un avió del bàndol rebel. Encara avui dia es pot veure la làpida dedicada al pilot alemany a peu de carretera entre Garriguella i Vilajuïga, anant cap a Vilajuïga a la dreta. Falcó, que va morir el 2004 amb 97 anys, portava sovint flors a aquesta làpida dedicada al pilot abatut Friedrich Windemuth.

També varen ser molt escomeses les poblacions de Colera i Portbou prop de la frontera francesa. Per tant no va ser gens estrany la tessitura amb la que es varen trobar la meua mare i el meu cosí. I és curiós que el primer bombardeig de Catalunya fos a l'Alt Empordà, concretament a Roses el 30 d'octubre de 1936 per part del creuer “Canarias” i el darrer bombardeig i combat igualment a l'Alt Empordà.

Des de on ara estic escrivint aquestes línies, a Palau Saverdera –justament entre Roses i Figueres- m'imagino la por, el

desori i mort que tot això va provocar. No em va estic veient un panorama immens de bellesa que Josep Pla –uns metres més amunt- descrivia en el seu Viatge a la Catalunya Vella, que “és un dels llocs més precisos per veure l’Empordà i el Rosselló poetitzats, sublimats, tocats d’una vaguetat tant meravellosa que sembla mentida que pugui ser veritat”.

Des de aquí al començament de la serra de Verdera s’observa amb una nítida transparència, la badia de Roses, les illes Medes, el Montgrí, el Montseny, Figueres i el Canigó. No puc entendre com tanta bellesa va ser violentada amb tant de horror i estrall. Constitueixen, sens dubte, instints d’agressió i de destrucció que posseeix l’home, com afirmava Freud al 1932 escrivint a Einstein. Instints absolutament inherents al gènere humà, aspecte assenyalat per molts pensadors al llarg de la història, com representen els casos de Maquiavel o Nietzsche.

Embastant pensaments en ve a la memòria el gran i admirat Salvador Espriu quan declarava: “I un dia, tal vegada molt llunyà, ens trobarem, tu lliure i nosaltres lliures, en l’etern, immutable espai infinit”. Que aquest agressió, en definitiva a la llibertat s’acabi. I que vosaltres, no la patiu mai.

L’altre dia Martina, just el dia que vas fer deu mesos, t’ensenyava tota la plana, emmarcada pel mar a l’esquerra i el Canigó –ja una mica nevat- a la dreta i tot amarat per una llum que encara dona més vida a tot el que veiem. I et deia: Mira quin prodigi! Te ensenyat a mirar els ocells i ara quan en veus un l’assenyales amb el teu ditet tant petitó; i a tocar les fulles i les flors; a passejar, emparada i acaronada als meus braços, pel jardí i a gaudir de tanta meravella.

Fa uns poc dies, la teva mare em va explicar que el problema que sorgí a l’hora del teu naixement va ser moltíssim més important que el que ens creiem d’entrada, ella inclosa. La mort i altres danys molt greus, varen planar al voltant nostre durant aquelles pocs moments. La terrible angoixa que

vaig sentir aquell dia era doncs ben comprensible. Sembla evident que hi ha quelcom en les persones que ens fa alertar intensament moltes vegades del perill. Deu ser la por. Aquesta sensació de perill, de risc, que ens angoixa intensament, i que mai saps fins a quin punt és real o imaginària. Aquell dia però, va resultar ser ben real.

Això em porta una altre vegada a la tremenda importància de l' instant. Un instant que tantes vegades és per un, sempre mai volgut. L' instant que el teu metge va prendre la decisió de no perdre ni un minut més i obrir, va ser ben segur crític perquè avui en comptes de fruir amb immensa joia, les llàgrimes regalimessin contínuament pels nostres ulls i pell.

I ara que ja has fet l' any et vull dedicar una versos d' una cançó que m' agradaria escoltessis, "La vida es bella" que dona el nom a una pel·lícula extraordinària. Una pel·lícula que ens parla de com som el gènere humà, de la nostra naturalesa: com ens fem mal, fins i tot amb extrema crueltat, però també com hi ha bones persones i l' important que sous els infants i com ens doneu vida i felicitat; i com ens desperteu la component millor i mes càlida de tots nosaltres.

"Jo, veient com tu somrius, sóc el nen que ahir vaig ser./ Si jo vetllo pels teus somnis, la por ja no vindrà i així sabràs/ que viure és molt bonic.

Cauen mil llàgrimes al mar. Tu mai no em veuràs plorar/ i és que sols la teva joia/ allunya el meu dolor i així jo sé/ que viure és molt bonic.

Sí, el meu cor sempre estarà/ on estigui el teu cor/ si tu no deixes de lluitar.

I mai no perdis la il·lusió, mai no oblidis que al final/ hi haurà un indret per a l'amor.

Tu no deixis de jugar, no, no deixis de somiar/ (mai no deixis de somiar)/ que/ un capvespre la tristesa/ de cop ens dirà adéu i així sabràs/ que viure és molt bonic...."

Una meravellosa pel·lícula i cançó, aquesta de Nicola Piovani, gran pianista com el teu rebesavi Joaquim, que et pot servir en molts moments feliços i no tant, perquè de tot hi ha a la vida, i pensar en com podem esforçar-nos amb millorar la vida dels essers estimats.

I si alguna vegada necessiteu aixopluc i empena per tirar endavant feu-vos forts i sortiu encara amb més força i recordeu com va dir Henry Ford: “Quan tot sembli anar en contra teu, recorda que l'avió s'enlaira contra el vent, no a favor d'ell”.

Un instant per sempre

“Llavors va ser quan vaig veure el pèndol.

L'esfera, que es movia a l'extrem d'un llarg fil que la sostenia des de la volta del presbiteri, anava descrivint àmplies oscil·lacions amb la seva isòcrona majestat.”

UMBERTO ECO

Aquell dilluns de novembre em meu tiet Joan Turró, molt aficionat el futbol, encara que del Barça, aprofitant que era a Barcelona em va dur a veure un Espanyol-València. Jo tenia nou anys. El meu tiet, que era el metge de Calonge, venia sovint a Barcelona els seus dies de festa. Era amic d'en Salvador Dalí, amb qui va estudiar a l'institut Montaner de Figueres juntament amb -al cap dels anys-, polític i escriptor, Jaume Miravittles, el filòsof, Joan Xirau i l'arquitecte i pintor Ramón Reig de qui era cosí germà. De fet la mare d'en Ramón Reig, la Neus Corominas, germana de la meva baba i padrina, Ignasià Corominas Monturiol, era la padrina de la meva mare de qui heretà el nom. En Dalí, Turró, Reig, Xirau i Miravittles varen confeccionar la revista *Studium* a Figueres. Bons amics, tots ells i en particular Dalí i Reig qui tenien el mateix profes-

sor de pintura, en Juan Nuñez, i que compartien tardes de diumenge a la casa modernista dels Reig a Vilabertran amb les seves famílies i germanes Ana Mª Dalí i Lolita Reig, mare aquesta darrera, del meu cosí i extraordinari odontòleg Antoni Lluís Roldán Reig. I junts contractaven models i passaven llargues hores pintant com diu la Ana Mª Dalí al seu llibre, “Salvador Dalí vist per la seva germana”. Jo vaig restar varies vegades amb el Ramón i la Lolita Reig, persones molt afables de que en conservo molts molt bons records.

Deia mes amunt que a la tarda vaig anar amb el meu tiet al futbol i a la nit vàrem anar a sopar amb ell i els meus pares a un restaurant del carrer Girona de Barcelona. Vàrem anar en el cotxe del meu pare, un Seat beix 1400 tipus familiar que permetia abatre els seients de darrera i posar quantitat de càrrega. No en recordo els motius però jo vaig anar darrera el cotxe sobre el seient abatut, al que seria doncs la part de càrrega. No se si perquè ja tenia l'automòbil mig carregat, doncs al matí teníem que sortir d'hora o per complaença meva. Però el que si recordo es que m'ho vaig passar francament bé.

L'endemà varen sortir ben d'hora, doncs la meva mare començava el col·legi a Arbúcies i calia prendre possessió. Tenia que fer un temps de classes o sinó perdia els drets com a funcionaria. Vàrem arribar força abans de les 9 a la Fonda Ayats i al cap d'una estona el meu pare va marxar un cop instal·lats. Una mica abans de les 9 la meva mare va anar al lavabo. Hi havia un rellotge davant meu penjat a la paret que jo controlava contínuament. No en se el motiu però tenia por, una por intensa a quedar-me sol en aquells moments, com si la meva mare em fos a deixar. No se, semblava que el batec del rellotge era dintre meu. Varen ser uns minuts terribles, aterridors fins que va aparèixer sobre les 9 i 2 o 3 minuts. Aquí tot va acabar.

Al llarg del dia, classe, dinar i a la tarda a jugar una mica